

SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2025. gada 22. septembrī

lietā Nr. 2024-28-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Anita Rodiņa, Jānis Neimanis, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa, Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

pēc Senāta pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 9. punktu, kā arī 19.¹ un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2025. gada 2. septembra tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkta, ciktāl tas liedz atrasties dienestā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam”.

Konstatējošā daļa

1. Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likums (turpmāk – Dienesta gaitas likums) stājās spēkā 2006. gada 1. oktobrī. Tā 4. panta 4. punkts

noteica, ka dienestā var atrasties persona, kura nav sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu.

Ar 2008. gada 4. decembra likumu “Grozījumi Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā”, kas stājās spēkā 2008. gada 20. decembrī, likuma 4. panta 4. punkts tika izteikts jaunā redakcijā, paredzot, ka dienestā var atrasties persona, kura nav sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu – neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas (turpmāk arī – apstrīdētā norma).

Pēc izskatāmās lietas ierosināšanas Saeima 2024. gada 12. decembrī pieņēma likumu “Grozījumi Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā”. Tas stājās spēkā 2024. gada 18. decembrī. Ar šiem grozījumiem likuma 4. pants tika papildināts ar otro daļu un līdzšinējais panta teksts tika noteikts par tā pirmo daļu. Tādējādi spēkā esošā Dienesta gaitas likuma 4. panta otrā daļa nosaka:

“(2) Šā panta pirmās daļas 4. [...] punkts nav attiecināms uz gadījumiem, kad Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, ievērojot šā likuma 7. panta 2.² daļā minēto izvērtējumu, personu ir pieņēmis dienestā.”

Savukārt šā likuma 7. panta 2.² daļa nosaka:

“(2²) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta vadītājs dienestā var pieņemt arī personu, kura neatbilst šā likuma 4. panta 4. [...] punktā noteiktajām prasībām, ja ir pagājuši ne mazāk kā pieci gadi no brīža, kad persona notiesāta vai kad pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata, bet gadījumā, kad minētajā termiņā sodāmība nav dzēsta vai noņemta, – no brīža, kad sodāmība ir dzēsta vai noņemta, un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta vadītāja izveidota komisija pēc attiecīgās personas izvērtējuma veikšanas ir sniegusi ieteikumu pieņemt personu dienestā.”

2. Pieteikuma iesniedzējs – Senāts (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) – uzskata, ka apstrīdētā norma, ciktāl tā liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un

glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzēja tiesvedībā ir administratīvā lieta Nr. A420214721 par administratīvā akta, ar kuru persona atvaļināta no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, atcelšanu. Persona, kas ir pieteicējs administratīvajā lietā, tika pieņemta Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā 2010. gadā, ieņēma ugunsdzēsēja glābēja (autovadītāja) amatu, un tai bija dienesta pakāpe – kaprālis. 2021. gadā šī persona, pamatojoties uz apstrīdēto normu, tika atvaļināta no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sakarā ar neatbilstību dienestam. Neatbilstība dienestam pamatota ar to, ka persona 2000. gadā bijusi atzīta par vainīgu tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un notiesāta.

Apstrīdētā norma ierobežo personas tiesības pildīt valsts dienestu un tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu. Ja persona ir sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, tā, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, nevar atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Ierobežojums ir noteikts uz mūžu.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, un tam ir leģitīms mērķis – demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Ja par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonu varētu kļūt persona, kura bijusi sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, tiktu mazināta sabiedrības uzticēšanās šā dienesta amatpersonām kā valsts varas īstenotājiem un līdz ar to arī uzticēšanās demokrātiskai tiesiskai valsts iekārtai kopumā. Apstrīdētā norma ir piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai, ciktāl ir pareiza likumdevēja prezumpcija, ka persona, kura sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, pat ja sodāmība ir dzēsta vai noņemta, kaitē valsts dienesta autoritātei.

Apstrīdētā norma liedz vērtēt katru gadījumu individuāli. Pieteicējs administratīvajā lietā, būdams nepilngadīgs vai ļoti jauns, izdarījis mazāk smagu noziegumu. Viņš šo faktu norādīja, stājoties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Kopš nodarījuma izdarīšanas ir pagājuši vairāk nekā 20 gadi, šajā laikā

viņš nav izdarījis jaunus pārkāpumus. Pirms stāšanās Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā viņš vairāk nekā 10 gadus dienējis Nacionālajos bruņotajos spēkos. Ņemot vērā šos apstākļus, vajadzētu atzīt, ka šādi personai jābūt tiesībām uz to, lai tiktu individuāli izvērtēts, vai tās sodāmības fakts kaitē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam un apdraud demokrātisko valsts iekārtu. Ar individuālu izvērtējumu ierobežojuma leģitīmais mērķis var tikt sasniegts līdzvērtīgā kvalitātē. Turklāt nav pamata uzskatīt, ka tādu personu skaits, kuras iepriekš bijušas sodītas un vēlas dienēt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, būtu ievērojams un tādēļ individuāla izvērtējuma veikšana varētu palielināt iestādes darba apjomu.

Apstrīdētajā normā paredzētais personas pamattiesību ierobežojums ir nesamērīgs. Persona jau vairāk nekā 10 gadus ir pildījusi pienākumus Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā – tās dienesta izpilde ir novērtēta atzinīgi, tai piešķirti apbalvojumi par priekšzīmīgu uzdevumu izpildi, tā disciplināri nav sodīta. Šādos apstākļos būtu uzskatāms, ka labums, ko no apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma gūst sabiedrība, ir maznozīmīgs iepretim personas pamattiesību ierobežojumam.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir vērtējusi apstrīdētās normas atbilstību Satversmei, taču spriedumā lietā Nr. 2020-50-01 šī norma tika vērtēta tiktāl, ciktāl tā liedz personai atrasties dienestā Valsts policijā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka minētajā lietā izdarītie secinājumi nav automātiski piemērojami personām, kuras dienē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, jo Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta uzdevumi būtiski atšķiras no Valsts policijas uzdevumiem. Turklāt konkrētās personas amats – ugunsdzēsējs glābējs (autovadītājs) – pārsvarā ir saistīts ar transportlīdzekļa vadīšanu, kas pēc sava rakstura un mērķa būtiski atšķiras no policijas uzdevumiem, kas saistīti ar likumu ievērošanas uzraudzību.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama, jo apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

Spēkā esošā Dienesta gaitas likuma redakcija paredz izņēmumu attiecībā uz apstrīdētajā normā noteikto aizliegumu atrasties dienestā un pieļauj individuālu izvērtējumu. Tā kā apstrīdētās normas piemērošana vairs nav iespējama, tā pēc būtības ir zaudējusi spēku, tāpēc tiesvedība lietā ir izbeidzama.

Lietā nav strīda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tam ir leģitīms mērķis – demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība – un tas ir piemērots šā mērķa sasniegšanai. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība noteikt prasības Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonām. Ar apstrīdēto normu likumdevējs, īstenojot savu rīcības brīvību, ir paredzējis ierobežojumu tikai tām personām, kuras apzināti apdraudējušas sabiedrībai nozīmīgas intereses, proti, izdarījušas tīšu noziedzīgu nodarījumu. Valstij ir ne vien tiesības, bet arī pienākums veicināt sabiedrības uzticēšanos valsts varas pārstāvjiem. Šobrīd ir iespējama personas individuāla izvērtēšana, lai pieņemtu taisnīgu lēmumu par to, vai tās atrašanās dienestā atbilst sabiedrības interesēm un saskan ar Satversmē ietvertajām vērtībām un principiem.

4. Pieaicinātā persona – Iekšlietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam, tomēr pievienojas Saeimas viedoklim, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama, jo apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonu pienākumi ir vērsti uz sabiedrības drošības nodrošināšanu ugunsdrošības jomā. Tāpēc ir būtiski, lai sabiedrība kopumā un katrs indivīds uzticētos šā dienesta amatpersonām un ticētu, ka tās savus pienākumus pilda godprātīgi, ievērojot personu un sabiedrības intereses. Ja dienestā atrodas persona, kas ir izdarījusi tīšu noziedzīgu nodarījumu, pat ja tai sodāmība ir dzēsta, sabiedrībā var rasties priekšstats, ka valsts varas pārstāvji var neievērot normatīvajos tiesību aktos noteiktās prasības un izdarīt pārkāpumus. Līdz ar to varētu mazināties personu un sabiedrības uzticēšanās valsts pārvaldei kopumā.

Atbilstoši dienesta vienotības principam amatpersona var tikt pārcelta jebkurā citā amatpersonas ar speciālo dienesta pakāpi amatā, tostarp var tikt pārcelta uz citu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādi. Tādēļ likumdevējs ir noteicis visam dienestam vienotas obligātas prasības, tostarp prasību par personas nesodāmību. Apstrīdētā norma ir vērsta uz sabiedrības uzticēšanos ne vien konkrētai iestādei, bet arī visai Iekšlietu ministrijas sistēmai.

5. Pieaicinātā persona – Latvijas Ugunsdzēsēju arodbiedrība – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam.

Arodbiedrība piekrīt, ka ir tādi noziedzīgi nodarījumi, kurus izdarījušas personas nedrīkst atrasties dienestā. Tomēr apstrīdētā norma aptver visus tīšus noziedzīgus nodarījumus neatkarīgi no to kaitīguma pakāpes, rakstura un apdraudētajām interesēm. Noziedzīgais nodarījums var būt izdarīts sen, vai arī persona to var būt izdarījusi, būdama nepilngadīga. Tādējādi uz apstrīdētās normas pamata no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta var tikt izslēgtas arī personas, kuras neapdraud demokrātisko valsts iekārtu un godprātīgi pilda valstij nozīmīgas funkcijas. Pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi iespējams sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē ar alternatīvu līdzekli – individuālu izvērtējumu.

Secinājumu daļa

6. Saeima lūgusi izbeigt tiesvedību lietā, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu, jo apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku. Proti, Dienesta gaitas likums ir papildināts ar jaunu regulējumu, kas paredz par tīšu noziedzīgu nodarījumu sodītas personas individuālu izvērtēšanu tās pieņemšanai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.

Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkts nosaka: tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai, ja apstrīdētā tiesību norma ir zaudējusi spēku. Līdz ar to jānoskaidro: 1) vai apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku un 2) vai pastāv apstākļi, kas pamato nepieciešamību tiesvedību

turpināt (*sal. Satversmes tiesas 2019. gada 12. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-02-03 14. punkts*).

Ar 2024. gada 12. decembra likumu “Grozījumi Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā” likums papildināts ar normām, kas nosaka izņēmuma gadījumus, kad apstrīdētajā normā paredzētais aizliegums atrasties dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, nav attiecināms. Atbilstoši minētajām normām – 4. panta otrajai daļai un 7. panta 2.² daļai – aizliegums nav attiecināms uz gadījumiem, kad ir pagājuši ne mazāk kā pieci gadi no brīža, kad persona notiesāta, bet gadījumā, ja minētajā termiņā sodāmība nav dzēsta vai noņemta, – no brīža, kad sodāmība ir dzēsta vai noņemta, un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta vadītāja izveidota komisija pēc attiecīgās personas izvērtēšanas ir sniegusi ieteikumu pieņemt personu dienestā. Tādējādi Dienesta gaitas likums ir papildināts ar jaunu regulējumu, kas paredz individuālu izvērtējumu, un apstrīdētās normas saturs pēc būtības ir mainījies.

Administratīvā tiesa saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 2. punktu var vērsties Satversmes tiesā, ja uzskata, ka konkrētajā lietā piemērotā vai piemērojamā tiesību norma neatbilst Satversmei. Proti, tiesas pieteikums ir iesniedzams, ja administratīvās lietas iznākums ir atkarīgs no konkrētās tiesību normas spēkā esības. Tādējādi viens no apstākļiem, kas pēc tiesas pieteikuma ierosinātā lietā pamato nepieciešamību turpināt tiesvedību, ir tas, ka apstrīdētās normas satversmības izvērtēšana ir nepieciešama, lai taisnīgi atrisinātu konkrēto administratīvo lietu un aizsargātu pieteicēja administratīvajā lietā pamattiesības (*sal. Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2023-47-01 11.2. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā ir lieta par administratīvā akta – lēmuma par personas atvaļināšanu no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta – atcelšanu. Minētais lēmums pamatots ar apstrīdēto normu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 250. panta otro daļu lietās par nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu būtiska nozīme ir tiesību normām, ar kurām

pamatots administratīvais akts. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā administratīvajā lietā jāpiemēro apstrīdētā norma, ņemot vērā, ka Dienesta gaitas likumā līdz tā 4. panta otrās daļas un 7. panta 2.² daļas spēkā stāšanās brīdim nebija paredzēta iespēja individuāli izvērtēt agrāk tīšu noziedzīgu nodarījumu izdarījušas personas piemērotību dienestam.

Līdz ar to nav pamata izbeigt tiesvedību, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu. Satversmes tiesai jāvērtē, vai apstrīdētā norma, ciktāl tā liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, bija atbilstoša Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam līdz dienai, kad stājās spēkā Dienesta gaitas likuma 4. panta otrā daļa un 7. panta 2.² daļa, proti, līdz 2024. gada 18. decembrim.

7. Lietā izteiktas šaubas par apstrīdētās normas atbilstību gan Satversmes 101. panta pirmajai daļai, gan 106. panta pirmajam teikumam, tāpēc nosakāma efektīvākā pieeja apstrīdētās normas satversmības vērtēšanai.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka gadījumā, ja apstrīdētā tiesību norma liedz personai pildīt valsts dienestu, tās atbilstība Satversmes 101. panta pirmajai daļai vērtējama kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 11.3. punkts un 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-41-01 11.3. punkts*).

Pieteicējs administratīvajā lietā tika atvaļināts no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, pamatojoties uz apstrīdēto normu. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma šai personai ierobežo Satversmes 101. panta pirmajā daļā ietvertās tiesības pildīt valsts dienestu un Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu.

Līdz ar to Satversmes tiesa vērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 101. panta pirmajai daļai kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu.

8. Satversmes 101. panta pirmā daļa nosaka: “Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.”

Satversmes tiesas judikatūrā ir konkretizēts, ka valsts dienests ir publiski tiesisks stāvoklis, kurā amata pienākumu pildīšana ir saistīta ar valsts varas funkciju īstenošanu (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2023-44-01 9. punktu*). Saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 2. panta pirmo daļu dienests Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs ir valsts dienesta veids, kuru pilda iestādes amatpersona, kam ir speciālā dienesta pakāpe. Atbilstoši Dienesta gaitas likuma 2. panta otrajai daļai Iekšlietu ministrijas sistēmā ietilpst Iekšlietu ministrijas padotībā esošās iestādes, arī Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Tādējādi personas tiesības dienēt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā ietilpst Satversmes 101. panta pirmās daļas tvērumā.

Satversmes 106. panta pirmais teikums nosaka: “Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”

Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos aizsargā personu pret visām valsts darbībām, kas ierobežo brīvību izvēlēties nodarbošanās veidu un vietu. Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ir nostiprināts arī tāds būtisks tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos elements kā tiesības saglabāt esošo nodarbošanos (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 12. punktu*). Tomēr šī norma neliedz valstij noteikt prasības, kas personai jāizpilda, lai tā konkrētu nodarbošanos varētu īstenot, ciktāl šādas prasības ir saderīgas ar vispārējiem tiesību principiem un citām augstāka juridiska spēka tiesību normām (*sal. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-41-01 11.2. punkts*). Jēdziens “nodarbošanās” ir attiecināms uz nodarbinātību gan privātajā, gan publiskajā sektorā, tostarp uz valsts dienestu (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 11.2. punkts*). Tādējādi Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības ir attiecināmas arī uz personu, kas izvēlējusies pildīt dienestu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.

Pieteicējs administratīvajā lietā kopš 2010. gada ieņēma ugunsdzēsēja glābēja (autovadītāja) amatu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, un viņam bija dienesta pakāpe – kaprālis. 2021. gadā viņš tika atvaļināts sakarā ar neatbilstību dienesta prasībām, jo 2000. gadā, 18 gadu vecumā, bija notiesāts par mazāk smaga nozieguma izdarīšanu. Pieteicēja atvaļināšana no dienesta tika pamatota ar apstrīdēto normu.

Līdz ar to apstrīdētā norma personai ierobežo Satversmes 101. panta pirmajā daļā un 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības pildīt dienestu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.

9. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma atbilstību Satversmei, vispirms jāpārbauda, vai ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu un pieņemts tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka Dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkts ir pieņemts un izsludināts Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, ir pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām, pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas, kā arī ir pieņemts tādā procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 15. punktu*).

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

10. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad.

Saeima norāda un Pieteikuma iesniedzējs piekrīt, ka apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests īsteno valsts politiku un nodrošina personu tiesību un likumīgo interešu aizsardzību ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības jomā (*sk. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 21. un 22. pantu*). Dienesta amatpersonas, pildot tām uzticētos uzdevumus, rīkojas valsts vārdā un sabiedrības uztverē reprezentē valsts pārvaldes institūciju, tādējādi ietekmējot sabiedrības uzticēšanos valsts varai un valsts institūciju leģitimitātei.

Dienesta gaitas likuma 7. panta pirmās daļas 3.¹ punktā personām, kuras vēlas tikt pieņemtas dienestā, ir noteikta prasība pēc nevainojamas reputācijas. Reputācija tiek definēta kā sabiedrībā izplatīts vērtējošs uzskats par personas rīcību, integritāti un sabiedrisko statusu. Par vienu no būtiskākajiem nevainojamas reputācijas elementiem tiek uzskatīta sabiedrības cieņa un uzticēšanās (*sal. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-41-01 18.2. punkts*).

Šajā kontekstā reputācijas kritērijs tiek piemērots kā objektīvs pamats, kas ļauj izvērtēt personas piemērotību dienestam. Likumdevējs ir uzskatījis, ka persona, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, nevar tikt uzskatīta par tādu personu, kurai ir nevainojama reputācija. Nosakot šādu ierobežojumu, likumdevējs ir rīkojies ar mērķi aizsargāt sabiedrības uzticēšanos valsts dienestam.

Sabiedrības uzticēšanās dienestam ir būtiska, jo nodrošina institūcijas leģitimitāti, stiprina drošības sajūtu un veicina tiesiskās kārtības uzturēšanu. Uzticēšanās ir priekšnoteikums tam, lai dienests varētu efektīvi pildīt savas funkcijas un uzdevumus, balstoties uz sabiedrības atbalstu un sadarbību. Uzticēšanās dienestam ir cieši saistīta ar uzticēšanos valsts varai, un tās stiprināšana ir būtisks priekšnoteikums demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzībai.

Līdz ar to pamattiesību ierobežojums ir noteikts, lai aizsargātu demokrātisku valsts iekārtu.

11. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai vispirms jāpārbauda, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem šo mērķi var sasniegt.

Demokrātiskā tiesiskā valstī sabiedrības uzticēšanās valsts pārvaldē nodarbinātajiem ir būtiska, jo tā balstīta pieņēmumā, ka attiecīgās personas pilda savus amata pienākumus tiesiski un atbilstoši valsts un sabiedrības interesēm. Tā kā sodāmība par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu var radīt šaubas par personas reputāciju, šāds fakts var ietekmēt sabiedrības viedokli arī par šīs personas profesionālās darbības uzticamību (*sal. Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2023-47-01 16. punkts*).

Lai nodrošinātu ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības pasākumu veikšanu, likumdevējs Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm paredzējis tiesības, piemēram, iekļūt visās teritorijās, kur izplatās vai var izplatīties uguns, evakuēt no objektiem cilvēkus, dzīvniekus un mantu, veikt administratīvo procesu (*sk. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 36. un 56. pantu*). Tādēļ sodāmība par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, pat ja tā ir dzēsta vai noņemta, var radīt šaubas par konkrētās personas piemērotību ieņemamam amatam un attiecīgo pilnvaru īstenošanai. Šādas šaubas var negatīvi ietekmēt ne vien sabiedrības uzticēšanos attiecīgajai amatpersonai, bet vispār mazināt kopējo uzticēšanos dienestam kā valsts pārvaldes institūcijai.

Apstrīdētā norma liedza personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Šāds regulējums ir vērsts uz sabiedrības uzticēšanās nodrošināšanu, garantējot, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā var atrasties tikai tādas personas, kuru reputācija un iepriekšējā rīcība neapdraud sabiedrības palāvību uz dienesta darbības uzticamību. Tādējādi tiek saglabāta uzticēšanās konkrētai amatpersonai un stiprināta kopējā sabiedrības uzticēšanās dienestam kā institūcijai, kas nodrošina sabiedrības drošību.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

12. Vērtējot, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, Satversmes tiesa pārbauda, vai šo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar personas pamattiesības mazāk ierobežojošu līdzekli – individuālu katra gadījuma izvērtēšanu, pārbaudot, vai personas sodāmības fakts kaitē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbībai un apdraud demokrātisko valsts iekārtu.

12.1. Apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums attiecas uz visiem gadījumiem, kad persona izdarījusi tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas. Ierobežojums neparedz katra konkrēta gadījuma individuālu vērtēšanu, neparedz izņēmumus un ir noteikts uz mūžu.

Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi, ka uz mūžu noteikti ierobežojumi izslēdz prezumpciju, ka persona dzīves laikā spēj mainīties un mainīt savu uzvedību. Šādi ierobežojumi ir attaisnojami tikai īpašos gadījumos, kad iepriekš nodarītais pēc būtības ir nesavienojams ar konkrēto tiesību īstenošanu (*piemēram, Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2023-47-01 17.1. punkts*).

Tādējādi Satversmes tiesai jāpārlicinās, vai apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums ir nepieciešams noteiktajā apmērā, proti, vai visos gadījumos, kad persona ir sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, ir pamats uzskatīt, ka šādas personas atrašanās Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā var objektīvi mazināt sabiedrības uzticēšanos šim dienestam.

12.2. Likumdevējs vairākos normatīvajos tiesību aktos ir noteicis ierobežojumus personas tiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos, ja tā iepriekš ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Šie uz dažādām profesijām attiecinātie ierobežojumi atšķiras pēc sava satura un mērķa. Uz valsts dienestiem attiecināto ierobežojumu raksturs ir atkarīgs no konkrētā dienesta uzdevumiem, pienākumiem un attiecīgo amatpersonu kompetences (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 10. punkts*). Tādēļ

Satversmes tiesa, vērtējot šādu ierobežojumu satversmību, ņem vērā konkrētās nodarbošanās specifiku (*piemēram, Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2023-47-01 17.3. punkts*).

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests īsteno valsts politiku ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības jomā, uzrauga normatīvajos aktos noteikto ugunsdrošības prasību ievērošanu, kā arī koordinē iestāžu, organizāciju, komercsabiedrību un pašvaldību izveidoto ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizāciju darbību, kas saistīta ar ugunsdrošību un ugunsdzēsību. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi veic tiesiskajā regulējumā paredzētos ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas vai civilās aizsardzības pasākumus. Ugunsdrošības uzraudzības mērķis ir nodrošināt normatīvajos aktos noteikto ugunsdrošības prasību ievērošanu. Ugunsdzēsība ir organizēta darbība, kuru veic, lai likvidētu ugunsgrēku, glābtu fiziskās personas un materiālās vērtības, kā arī aizsargātu vidi ugunsgrēka dzēšanas laikā (*sk. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 2.¹ pantu, 3. panta pirmo daļu, 21. un 35.¹ pantu*). Savukārt civilā aizsardzība ir tādu organizatorisku, inženiertehnisku, ekonomisku, finansiālu, sociālu, izglītojošu un zinātnisku pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību, kā arī īstenotu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā (*sk. Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 1. panta 1. punktu*).

Satversmes tiesa ir vērtējusi apstrīdētās normas satversmību, ciktāl tā liedz atrasties dienestā Valsts policijā personai, kas sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas. Gan Valsts policijas, gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbība ir vērsta uz sabiedrības drošības nodrošināšanu, taču šo dienestu uzdevumi ir atšķirīgi. Valsts policija novērš un apkaro noziedzību, kā arī nodrošina sabiedriskās kārtības uzturēšanu. Savukārt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sniedz operatīvo palīdzību krīzes situācijās, veic glābšanas darbus un īsteno ugunsdrošības un civilās aizsardzības pasākumus. Tieši ar šiem pamatuzdevumiem tad arī

sabiedrība tradicionāli asociē attiecīgos dienestus, proti, policiju – ar noziedzības novēršanu un kārtības nodrošināšanu, bet ugunsdzēsējus – ar palīdzības sniegšanu un dzīvības glābšanu ārkārtas situācijās. No šīs uztveres izriet arī sabiedrības gaidas attiecībā uz dienesta amatpersonu reputāciju, un priekšstatu par to var radīt personas agrākā rīcība. Atšķirīgas ir arī attiecīgo dienestu amatpersonu tiesības. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta amatpersonām, atšķirībā no Valsts policijas amatpersonām, nav piešķirtas īpašas pilnvaras, piemēram, tiesības aizturēt personu, lietot pret to fizisku spēku vai speciālos līdzekļus, veikt operatīvās meklēšanas pasākumus, kā arī lietot šaujamieroci dienesta vajadzībām (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 10. un 16.1. punkts*). Tādēļ prasības, kas tiek izvirzītas personām, kuras vēlas atrasties vienā vai otrā dienestā, var būt atšķirīgas, ņemot vērā gan konkrētā dienesta nozīmi sabiedrības uztverē, gan tā uzdevumu specifiku un attiecīgo amatpersonu pilnvaru apjomu.

Tādējādi Satversmes tiesa secina: lai gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests īsteno sabiedrības drošības nodrošināšanai nepieciešamus pasākumus, no tā uzdevumu rakstura un pilnvaru apjoma neizriet, ka personas agrākā rīcība, proti, sodāmība par tīšu noziedzīgu nodarījumu, nekādā gadījumā nebūtu savienojama ar šā dienesta uzdevumu izpildi.

12.3. Noziedzīgi nodarījumi atkarībā no personas vai sabiedrības interešu apdraudējuma rakstura un kaitīguma pakāpes ir dažādi. Krimināllikumā tie ir iedalīti kriminālpārkāpumos un noziegumos (mazāk smagi, smagi un sevišķi smagi noziegumi). Šie nodarījumi apdraud dažādas ar Krimināllikumu aizsargātas intereses, piemēram, personas dzīvību, veselību, mājokļa neaizskaramību, īpašumu, vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību, pārvaldes kārtību. Pieteikumā norādīts, ka pieteicējs ir sodīts par mazāk smaga nozieguma izdarīšanu.

Apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums ir attiecināts uz visiem tīši izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem. Likumdevējs ir pieņēmis, ka ikviena persona, kas sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, pat ja tai sodāmība ir dzēsta vai noņemta, var sabiedrībā radīt objektīvas šaubas par tās uzticamību un vispār

mazināt uzticēšanos Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam. Likumdevējs nav pietiekami ņēmis vērā dažādo valsts dienestu uzdevumu un pienākumu atšķirības, kā arī to, ka tīši noziedzīgi nodarījumi ir atšķirīgi pēc to kaitīguma pakāpes. Personas sodāmība par tīšu noziedzīgu nodarījumu pati par sevi ne vienmēr objektīvi apliecina, ka šīs personas agrākā rīcība pēc būtības nav savienojama ar atrašanos Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā.

12.4. Krimināltiesībās soda mērķis aptver ne tikai personas sodīšanu par noziedzīgu nodarījumu, bet arī noziedzīgu nodarījumu prevenciju un personu resocializāciju, lai tās pēc soda izciešanas spētu veiksmīgi iekļauties sabiedrībā. Nosakot sodu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, tiek individuāli apsvērta soda veids, soda bardzība vai tā izciešanas laiks, lai efektīvi atturētu personu no turpmāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Tas, ka persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un izdarījusi to tīši, vēl nenozīmē, ka tā nespēs mainīties un sekmīgi iekļauties sabiedrībā. Likumdevējs Latvijas tiesību sistēmā ir ieviesis sodīto personu resocializācijas sistēmu, kas vērsta uz atkārtotu noziedzīgu nodarījumu novēršanu, veicinot arī sodīto personu sociālās uzvedības korekciju. Šādas sistēmas pastāvēšana jau pati par sevi nozīmē to, ka personas uzvedība laika gaitā var mainīties (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2023-34-01 20.1. punktu*).

Lai noteiktu personai aizliegumu strādāt kādā profesijā, nozīme piešķirama arī šo personu raksturojošiem kritērijiem, piemēram, personas attieksmei pret savulaik izdarīto nodarījumu un dzīvesveidam pēc tā izdarīšanas. Personas attieksme pret izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī vērtību sistēma laika gaitā var mainīties (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 19.2.2. punktu*). Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka noziedzīga nodarījuma izdarīšanas fakts pats par sevi nedrīkst automātiski un neatgriezeniski ietekmēt personas turpmāko dzīvi (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.2. punkts*).

Pieteicējs Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā lietā noziedzīgu nodarījumu izdarījis agrīnā jaunībā. Pusaudža vecums un agrīnas jaunības vecumposms ir tas laiks, kas saistīts ar eksperimentēšanu, riskēšanu, sociālo

normu pārbaudīšanu un vairāk ar personas identitātes meklējumiem, nevis ar mērķtiecīgu nobriedušas personas rīcību. Cilvēkam pieaugot, uzvedība, kas saistīta ar likumpārkāpumiem un sociālo normu pārkāpšanu, kļūst mazāk izplatīta (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 24. oktobra sprieduma lietā Nr. 2023-44-01 14.2. punktu*). Iespējams, ka agrīnā jaunībā persona vēl nav sasniegusi pietiekamu brieduma pakāpi un līdz ar to arī pienācīgu izpratni par savas rīcības sekām, tāpēc šādā gadījumā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas faktam pašam par sevi nevajadzētu ietekmēt visu personas atlikušo dzīvi (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.2. punkts*). Likumdevējs nav apsvēris to, ka personas uzvedība laika gaitā var mainīties, īpaši, ja persona noziedzīgu nodarījumu izdarījusi agrā jaunībā.

12.5. Ņemot vērā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta funkcijas, iespējams secināt, ka var pastāvēt dažādi apstākļi, kuri kopsakarā ļauj atzīt, ka personas iepriekšējā noziedzīgā rīcība neapdraudēs sabiedrības objektīvu uzticēšanos šim dienestam. Tostarp var tikt ņemti vērā, piemēram, tādi apstākļi kā noziedzīga nodarījuma kaitīguma pakāpe, personas uzvedība un rīcība pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, laiks, kas pagājis kopš noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, aizsargājamās intereses, pret kurām konkrētais noziedzīgais nodarījums bija vērsts, kā arī personas attieksme pret pašas izdarīto.

Par saudzējošāku līdzekli, ar kuru iespējams sasniegt apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi līdzvērtīgā kvalitātē, būtu atzīstams tāds līdzeklis, kas liegtu atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā tikai tām personām, kuras ar savu rīcību objektīvi apdraud sabiedrības uzticēšanos šim dienestam. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka saudzējošāki līdzekļi var būt dažādi. Saudzējošāks līdzeklis var būt gan tāds regulējums, kas noteiktos gadījumos pieļauj individuālu vērtēšanu, gan regulējums, kurā ietvertais ierobežojums ir saistīts ar konkrētām noziedzīgu nodarījumu grupām un ar noziedzīgu nodarījumu aizskartajām interesēm, vai regulējums, kas noteikts uz konkrētu laikposmu (*sk. Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra sprieduma lietā Nr. 2023-47-01 17.6. punktu*).

Individuāls izvērtējums, kurā tiktu ņemts vērā gan nodarījuma kaitīgums, gan personas attieksme un uzvedība pēc nodarījuma, gan arī laiks, kas pagājis kopš tā izdarīšanas, var būt viens no līdzekļiem, ar kuriem personas pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk. Ar 2024. gada 12. decembra likumu “Grozījumi Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā” likumdevējs ir paredzējis iespēju vērtēt, vai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā var atrasties persona, kura ir sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu.

Ja tiek konstatēts, ka pastāv kaut viens mazāk ierobežojošs līdzeklis, ir pamats secināt, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo personas pamattiesības. Satversmes tiesai nav pienākuma spriedumā uzskaitīt visus iespējamus saudzējošākos līdzekļus, jo piemērotākā līdzekļa izvēle ir likumdevēja kompetencē (*sal. Satversmes tiesas 2021. gada 4. novembra sprieduma lietā Nr. 2021-05-01 21. punkts*).

No minētā secināms, ka apstrīdētajā normā noteiktā ierobežojuma leģitīmo mērķi līdzvērtīgā kvalitātē var sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kas turklāt neprasītu nesamērīgu ieguldījumu no valsts un sabiedrības. Tādējādi apstrīdētā norma neatbilst samērīguma principam.

Līdz ar to Dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkts, ciktāl tas liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, līdz šā likuma 4. panta otrās daļas un 7. panta 2.² daļas spēkā stāšanās dienai – 2024. gada 18. decembrim – nebija atbilstošs Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam.

13. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi.

Pieteikuma iesniedzējs lūdzis Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu attiecībā uz pieteicēju tā izskatīšanā esošajā lietā par spēkā neesošu no šīs normas

spēkā stāšanās dienas. Lemjot par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, lietās, kas ierosinātas pēc tiesas pieteikuma, Satversmes tiesai jānoskaidro, kāda ietekme uz attiecīgo lietu būs tās spriedumam. Vienlaikus Satversmes tiesai jāgādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties, apstrīdētajai normai zaudējot spēku, neradītu jaunus Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumus, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu valsts vai sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 21. punktu*).

Izskatāmajā lietā jāņem vērā, ka likumdevējs ir pieņēmis Dienesta gaitas likuma 4. panta otro daļu un 7. panta 2.² daļu. Tādējādi likumdevējs ir nodrošinājis, ka no 2024. gada 18. decembra, kad minētās tiesību normas stājas spēkā, ikviena persona, kura izdarījusi tīšu noziedzīgu nodarījumu un vēlas dienēt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā, tiek individuāli vērtēta.

Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā administratīvajā lietā ir iesniegts pieteikums par administratīvā akta, ar kuru persona atvaļināta no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, atcelšanu. Tā kā, vērtējot nelabvēlīga administratīvā akta tiesiskumu, nozīme piešķirama tām tiesību normām, ar kurām pamatots izdots administratīvais akts, pieteicēja Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā administratīvajā lietā Nr. A420214721 pamattiesību aizskāruma novēršanai apstrīdētā norma attiecībā uz šo personu atzīstama par spēkā neesošu no tās pamattiesību aizskāruma rašanās brīža. Pieteikuma iesniedzējam minētajā administratīvajā lietā attiecībā uz pieteicēju ir individuāli jāizvērtē riski, kas saistīti ar šīs personas atrašanos Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā. Šī vērtēšana jāveic, tieši piemērojot Satversmi, kā arī šajā spriedumā ietvertās atziņas.

Satversmes tiesā nav saņemta informācija par citām administratīvajām lietām, kurās tiesai būtu jāpiemēro apstrīdētā norma. Tomēr, lai nodrošinātu to personu pamattiesību aizsardzību, kurām šī norma varētu būt piemērota un kuras līdz šā sprieduma spēkā stāšanās dienai varētu būt uzsākušas savu pamattiesību aizsardzību, izmantojot vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus, apstrīdētā norma atzīstama par spēkā neesošu no attiecīgās personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Atzīt, ka Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkts, ciktāl tas liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, līdz šā likuma 4. panta otrās daļas un 7. panta 2.² daļas spēkā stāšanās dienai – 2024. gada 18. decembrim – nebija atbilstošs Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam.

2. Atzīt, ka attiecībā uz pieteicēju administratīvajā lietā Nr. A420214721 un citām personām, kuras uzsākušas savu pamattiesību aizsardzību ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 4. panta 4. punkts, ciktāl tas liedza atrasties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā personai, kura sodīta par tīšu noziedzīgu nodarījumu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, nav spēkā no šo personu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina